

AMENGUAL I BATLE, Josep (2008). *El Monestir de Santa Maria de la Real*. Ciutat de Mallorca: Missioners dels Sagrats Cors.

MORA, Pau; ANDRINAL, Lorenzo (1982). *Diplomatari del Monestir de Santa Maria de la Real de Mallorca I: 1232-1360*. Els autors: Palma.

SANTAMARÍA, Álvaro (1986). «Comunidades occitanas en la conquista y repoblación de Mallorca (1)». *El Regne de Mallorca i el sud francès*. Palma: Institut d'Estudis Baleàrics, pp. 9-19.

Gran Enciclopèdia Catalana. [enciclopedia.cat].

TROBALLA DE POLLENÇA (portuguès)

JAUME BOADA

Núm.: AN-98.

Lloc: zona muntanyosa del municipi de Pollença (Mallorca), en un indret anomenat Rota d'en Rotger, a prop de la carretera Ma-10 (Andratx-Pollença).

Data límit de l'ocultació: incerta, segona meitat del segle XIII o segle XIV.

Localització: desconeguda.

Data de la troballa: 2015.

Circumstàncies de la troballa: accidental, durant una excursió.

Descripció:

Diner de Portugal de billó a nom d'Alfons III (1248-1279).

a/ A(LF)ONS R(EX). Creu interior amb estrelles i creients alternant espais.

r/ -(PO)-(R)T-VG-(AL). Armes portugueses.

Pes: 0,9 g Ø: 15-16,5 mm Gomes 01.09

Comentari:

Tot i tractar-se d'una moneda portuguesa medieval força corrent, la seva localització en un àmbit relativament llunyà com Mallorca pot considerar-se un testimoniatge de la presència portuguesa a Mallorca en la segona meitat del segle XIII.

Aquesta presència començà el maig de 1232, pocs anys després de començada la conquesta de Mallorca, quan Pedro Sanches, fill del rei Sanç de Portugal i de Dolça, filla de Ramon Berenguer IV, es presentà davant Jaume I a l'illa (ORTEGA, 2012, p. 83). En aquest moment, Pere ja havia heretat el comtat d'Urgell i el senyoriu de Valladolid de la seva dona, finada l'any anterior. Probablement per la desconfiança de Jaume I vers l'aventurer portuguès per regir un comtat tan important com el d'Urgell, el rei va aconseguir que el permutàs pel senyoriu de Mallorca i Menorca i li atorgà una novena part de la porció reial. Com és sabut, el nou senyor de Mallorca va fer encunyar moneda a nom seu el 1233, una acció que Jaume I desaprovà.

Pere arribà a Mallorca acompanyat d'un petit seguici de cavallers, funcionaris i personal de la seva casa d'origen castellà i portuguès, entre els quals repartí aproximadament el 50% de les propietats que li havien pertocat a la serra de Tramuntana, a la Ciutat de Mallorques i als actuals pobles d'Inca, Sineu, Petra, Artà, Montuïri i també Pollença. Entre els portuguesos hi havia Pelai Núñez, Garcia Núñez, Aries Núñez i Pedro Pérez. Dins l'àrea pollencina, li correspongueren 1.147,86 hectàrees, repartides entre vint-i-dues hisendes (CATEURA, 2010, p. 35; ORTEGA, 2012, pp. 83-84).

Per tant, la presència de portuguesos a l'àrea de Pollença sembla, així, documentada i, tenint en compte els anys en què regnà Alfons III de Portugal (1248-1279), a nom del qual està encunyada la moneda en qüestió, degué estendre's més enllà de 1244, quan Pere de Portugal permutà amb el rei el senyoriu de Mallorca i Menorca per algunes viles i castells de València. Conseqüentment, la pèrdua d'aquesta moneda es degué produir en la segona meitat del segle XIII, tot i que a la vista del pronunciat desgast que presenta, no seria estrany que encara hagués circulat dins el segle següent.

Tot i pertànyer a una època posterior, és pertinent recordar ara la troballa de cinc kilos de moneda portuguesa medieval de finals del segle XIV, trobada a Mallorca a finals dels anys 30 del segle XX i que recollí l'investigador portuguès José Antonio Godinho Miranda (vegeu bibliografia).

Bibliografia:

CATEURA BENNÀSSER, Pau (2010). *Mallorca en el segle XIII*. Conèixer Mallorca, 1. Palma: Consell de Mallorca.

CRUSAFONT I SABATER, Miquel de; TRILLA PARDO, Emilio (2005). «Emissió monetària inèdita de Pere, senyor de Mallorca (c. 1233)». *Acta Numismàtica* 35. Barcelona: SCEN (IEC), pp. 57-66.

GODINHO MIRANDA, J.A.P. (1982). «Moedas de D. Fernando I de Portugal (1367-1383) encontradas en Malhorca». *Acta Numismàtica* 12. Barcelona: SCEN (IEC), pp. 173-176.

GOMES, Alberto (2001). *Moedas portuguesas e do território português antes da fundação da nacionalidade*. Lisboa: Associação Numismática de Portugal.

ORTEGA VILLOSLADA, Antonio (2012). «La 'Extremadura' mediterránea: Mallorca en el siglo XIII», dins *La historia peninsular en los espacios de frontera: las "Extremaduras históricas" y la "Transierra" (siglos XI-XV)*, pp. 73-85. Monografías de la Sociedad Española de Estudios Medievales, 2. Cáceres / Murcia: Sociedad Española de Estudios Medievales / Editum.

TROBALLA DE BAGES (comtal)

MIQUEL de CRUSAFONT

Núm.: AN-99.

Lloc: Bages (prop de Narbona, actual departament de l'Aude, França).

Composició: òbol del comtat d'Empúries de Pons Hug V (1277-1313).

Dates límit de l'ocultació: finals s. XIII, inicis del s. XIV.

Localització: desconeguda.

Data de la troballa: vers 1970.

Circumstàncies de la troballa: desconegudes.

Descripció:

Òbol de billó de Pons Hug IV d'Empúries.

a/ +COMES EMPR Espasa dreta entre dos escudets comtals

r/ +POCI9 VGO: Creu patent amb flors de cinc o sis pètals als espais

Pes: 0,27 g Ø: 14 mm CruCG-1920

Lletres gòtiques, però E i V llatines. Al revers, les dues roses de dalt són de cinc pètals i les de baix de sis. Al revers, després de VGO, tres punts situats en vertical.